

SPRÁVNÍ PRÁVO – OBECNÁ CHARAKTERISTIKA

JUDr. Michal Márton, Ph.D.

Obecné pojmové vymezení správního práva

Právní systém

- uspořádání prvků určitého řádu do celku a jeho rozdělení na části
- pro účely dalšího výkladu bude hovořeno o systému českého práva

Předstupněm je rozdělení práva na právo veřejné a soukromé

Pro **veřejné právo** je charakteristická možnost státního příp. jiného veřejně mocenského donucení (ústavní právo, trestní právo, správní právo)

V **soukromém právu** naopak platí, že stát zasahuje pouze na základě iniciativy subjektů soukromého práva a v souladu s požadavkem **a v rozsahu požadavku těchto subjektů**. Uplatňuje se zde tzv. **dispoziční zásada** a platí **rovnost stran** (občanské, obchodní, pracovní a rodinné právo).

Správní právo jako právo veřejné

Správní právo spolu s právem ústavním, trestním atp. bývá tradičně řazeno k **právu veřejnému**.

Pro správní právo jako právo veřejné je charakteristické, že:

- prosazuje a chrání veřejný zájem,**
- upravuje vztahy mezi nerovnými subjekty,**
- konkrétní obsah jeho realizace je autoritativně určován úřední mocí,**
- disponuje možností správního donucení.**

Mezi právem soukromým a právem veřejným není možné vždy vést jasnou dělicí čáru. Ve správním právu je možné vysledovat i určité prvky soukromoprávní regulace, a proto je třeba charakter příslušných právních ustanovení dovozovat z platných právních předpisů a správní právo přiřazovat k právu veřejnému podle charakteru převažujících ustanovení jeho předpisů.

Předmět správního práva = jde o soubor norem, upravující chování ve vztazích, které vznikají a uskutečňují se v souvislosti s realizací mocí výkonné ve státě ve sféře veřejné správy, jedním ze subjektů tohoto vztahu je obvykle **správní orgán**

Vnitřní systémové členění správního práva

správní právo hmotné – upravující činnost správních orgánů a např. též stanovící skutkové podstaty správních deliktů

-obecná část

-zvláštní část

správní právo procesní – které lze chápat **v širším slova smyslu** (reguluje organizaci a působnost správních orgánů a procesní postupy před správními orgány) nebo **v užším slova smyslu** (tzn. jen úprava správního řízení).

Zvláštní část správního práva zahrnuje např.:

- vnitřní správu (matriky, evidence obyvatel, občanské průkazy, cestovní doklady, pobyty cizinců),
- správu školství,
- územní plánování,
- stavební řád,
- správu kultury atp.

Administrativněprávní metoda regulace

- ❑ podstata spočívá v tom, že **vyjadřuje mocenskou převahu subjektů veřejné správy jako nositelů veřejné moci** v příslušných správněprávních vztazích,
- ❑ je výrazem právní nerovnosti a závislosti adresáta správněprávního působení na subjektu tohoto působení,
- ❑ záměr regulace správního práva často směřuje proti konkrétnímu zájmu či vůli adresáta příslušného pravidla chování,
- ❑ doplňuje předmět správního práva, který vymezuje „co“ správní právo upravuje, neboť metoda regulace odpovídá na otázku, „jak“ jsou příslušné vztahy upravovány.

Z hlediska charakteristiky správního práva jako právního odvětví má administrativněprávní metoda regulace ten význam, že jsou-li předmětem rozdílné úpravy stejné nebo obdobné vztahy, je rozhodující pro jejich odvětvové určení (zařazení) právě příslušná metoda právní regulace.

Pro soukromé právo je naopak typickou **občanskoprávní metoda regulace**, pro kterou je charakteristická rovnost jejich subjektů a uplatnění autonomie jejich vůle.

Vnější systémové vztahy správního práva

Kromě vnitřních systémových vazeb se správní právo jako odvětví projevuje také vnějšími systémovými vztahy, tj. **vztahy v rámci systému vyššího řádu**, tzn. **práva jako celku** resp. **právního řádu**.

Nejvýznamnější jsou vztahy správního práva k následujícím právním odvětvím:

- **ústavní právo** – je základem celého právního řádu, upravuje základní principy organizace a činnosti státu a jeho orgánů i jiných veřejnoprávních korporací. Správní právo je do značné míry z ústavního práva odvozeno, je s ním velmi těsně spjato a jeho principy dále rozvádí a konkretizuje (**Ústava: hlava III. moc výkonná; hlava VII. územní samospráva; Listina základních práv a svobod – čl. 36 a čl. 37**)
- **trestní právo** – upravuje základy a následky trestní odpovědnosti. Ve správním právu trestním jde o obdobnou úpravu základů a následků správněprávní odpovědnosti. Trestním právem je postihováno jednání vyšší společenské škodlivosti, **zásada subsidiarity trestní represe**.

Vnější systémové vztahy správního práva

- **soukromé právo** – upravuje vztahy mezi právně rovnými subjekty, je tedy odvětvím, v němž se uplatňuje horizontální (občanskoprávní) metoda regulace, čímž se zásadně odlišuje od správního práva. V tomto právním odvětví jde ve značné míře o majetkové či užívací vztahy, do nichž v některých případech lze nebo se musí zasáhnout na základě správněprávní regulace, přičemž správní orgány tyto zásahy činí autoritativně, **např. stavební řízení**
- **pracovní právo** – je právním odvětvím upravujícím pracovníprávní vztahy. Správní právo s ním má společný okruh pracovníprávních či služebně právních vztahů pracovníků příp. členů orgánů veřejné správy. Předmětem úpravy správního práva jsou specifické aspekty těchto vztahů, jež jsou dány povahou veřejné správy (**zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce – zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územně samosprávných celků, zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě**)